

Příloha č. 1

Metodologie obsahové analýzy k článku o aktivitě členských států ve WTO

JAN KARLAS, MICHAL PARÍZEK

OBECNÉ VYMEZENÍ OBSAHOVÉ ANALÝZY

Obsahová analýza se skládá ze tří hlavních kroků. V prvním kroku se stávají předmětem kódování všechny výroky států učiněné na zasedáních TPRB. Hlavním cílem tohoto kroku je identifikovat výroky týkající se relevantních politik, tedy „výroky o politikách“. Druhý krok se věnuje pouze té podmnožině výroků, která zahrnuje všechny výroky o politikách. Posuzuje, a) zda se tyto výroky týkají obecné nebo bilaterální/regionální politiky a b) zda přímo nebo nepřímo hodnotí komplianci států s multilaterálním obchodním režimem, tedy zda jde o „výroky o komplianci“. Ve třetím kroku podrobujeme všechny výroky o komplianci a) tematickému a b) „kritickému“ kódování.

KÓDOVACÍ SCHÉMA

Následující seznam zahrnuje všechny kódy používané v obsahové analýze výroků:

Kódy prvního kroku***Výroky o politikách***

POREL – Výroky o politikách, tedy výroky vztahující se k obchodní politice, investiční politice, politice hospodářské soutěže, aspektech politiky pracovních práv týkajících se obchodu, aspektech politiky ochrany životního prostředí týkajících se obchodu a aspektů rozvojové politiky týkajících se obchodu.

Kódy druhého kroku***Záběr politik***

UNIV – Výroky o politikách bez dopadu omezeného na jednu zemi nebo skupinu zemí.
BIRE – Výroky o politikách s dopadem na jednu zemi nebo skupinu zemí.

Výroky o komplianci

COREL – Výroky o politikách, které přímo nebo nepřímo hodnotí komplianci států s pravidly multilaterálního obchodního režimu, respektive WTO.

Kódy třetího kroku***Oblasti kompliance******Úroveň 1: Obecná obchodní politika***

LIB – Výroky o komplianci odkazující na podporu liberálnímu obchodnímu režimu a WTO; vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 2, 3, 4 nebo 5.

Úroveň 2: Obecná opatření obchodní politiky

TBAR – Výroky o komplianci odkazující na tarifní překážky nebo netarifní překážky, vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 3, 4 nebo 5.

Úroveň 3: Specifická opatření obchodní politiky

ADMIN – Výroky o komplianci odkazující na celní osvědčení (*customs valuation*), kontrolu před odesláním (*pre-shipment inspection*), pravidla původu (*rules of origin*), dovozní licence (*import licensing*), kvantitativní omezení (*quantitative restrictions*) a usnadňování obchodu (*trade facilitation*), vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 4 nebo 5.

STEM – Výroky o komplianci odkazující na antidumping, subvence, vyvažující opatření (*countervailing measures*) a ochranná opatření (*safeguards*); vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 4 nebo 5.

STAS – Výroky o komplianci odkazující na sanitární a fyto-sanitární opatření a technické překážky obchodu; vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 4 nebo 5.

Úroveň 4: Sektory obchodní politiky

IND – Výroky o komplianci odkazující na průmyslové zboží; vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 5.

AG – Výroky o komplianci odkazující na zemědělství; vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 5.

SER – Výroky o komplianci odkazující na služby; vyloučeny jsou výroky týkající se kódů spadajících do úrovně 5.

Úroveň 5: Neobchodní politiky

INV – Výroky o komplianci odkazující na investiční politiku.

COMP – Výroky o komplianci odkazující na politiku hospodářské soutěže, vládní zakázky a obchodující státní podniky.

TRIPS – Výroky o komplianci odkazující na ochranu práv duševního vlastnictví.

LAB – Výroky o komplianci odkazující na aspekty pracovních práv týkající se obchodu.

ENV – Výroky o komplianci odkazující na aspekty ochrany životního prostředí související s obchodem.

DEV – Výroky o komplianci odkazující na aspekty rozvojové pomoci týkající se obchodu.

Hodnocení kompliance

POS – Výroky o komplianci vyjadřující stanovisko, že přezkoumávaná země vykazuje ve svém jednání komplianci se zásadami, normami, pravidly a rozhodovacími procedurami multilaterálního obchodního režimu, respektive WTO.

NEUTR – Výroky o komplianci vyjadřující stanovisko, u kterého však není jasně určitelné, zda daná země vykazuje ve svém jednání komplianci se zásadami, normami, pravidly a rozhodovacími procedurami multilaterálního obchodního režimu, respektive WTO, nebo zda je svým chováním porušuje.

NEG – Výroky o komplianci vyjadřující stanovisko, že přezkoumávaná země nenaplnuje nebo porušuje ve svém jednání zásady, normy, pravidla a rozhodovací procedury multilaterálního obchodního režimu, respektive WTO.

VÝROKY O KOMPLIANCI – INDIKÁTORY

K identifikaci výroků o komplianci využíváme tři konkrétní indikátory, které zkoumají, zda výrok zahrnuje tvrzení, které obsahuje informaci o:

- 1) komplianci členského státu se zásadami, normami a pravidly multilaterálního obchodního režimu, respektive WTO;
- 2) komplianci členského státu s dohodami WTO;
- 3) externalitách existujících mezi obchodní politikou a neobchodní politikami.

Význam těchto indikátorů přirozeně kolísá napříč různými posuzovanými politikami.

Tabulka č. 1
Kódovací schéma

Zkratka kódu	Název kódu	Kódované výroky
Krok 1		
Výroky o politikách		Všechny výroky
POREL	Výroky o politikách	
Krok 2		
Záběr politik		Výroky o politikách
UNIV	Obecná politika	
BIRE	Bilaterální/regionální politika	
Výroky o komplianci		
COREL	Výroky o komplianci	
Krok 3		
Oblasti kompliance		Výroky o komplianci
Úroveň 1: Obecná obchodní politika		
LIB	Obecné jednání v rámci režimu	
Úroveň 2: Obecná opatření obchodní politiky		
TBAR	Tarifní a netarifní překážky	
Úroveň 3: Specifická opatření obchodní politiky		
ADMIN	Administrativní a kvantitativní překážky	
STEM	Subvence a dočasná omezení	
STAS	Technické a bezpečnostní standardy	
Úroveň 4: Sektory obchodní politiky		
IND	Průmyslové zboží	
AG	Zemědělství	
SER	Služby	
Úroveň 5: Neobchodní politiky		
INV	Investice	
COMP	Hospodářská soutěž	
TRIPS	Ochrana práv duševního vlastnictví	
LAB	Obchod a pracovní práva	
ENV	Obchod a životní prostředí	
DEV	Obchod a rozvoj	
Hodnocení kompliance		
POS	Pozitivní hodnocení	
NEUTR	Neutrální hodnocení	
NEG	Negativní hodnocení	

Zdroj: Autoři.

Tabulka č. 2
Vazba mezi indikátory výroků o komplianci a posuzovanými politikami

Indikátor/ politika	Obchod	Investice	Hospo- dářská soutěž	Práva duševního vlastnictví	Ochrana životního prostředí	Pracovní práva	Rozvoj
Soulad s multilaterálním obchodním režimem	X	X	X				
Soulad s dohodami WTO	X	(X)	(X)	X			X
Externality mezi obchodní a dalšími politikami		X	X	X	X	X	X

Zdroj: Autoři.

OBLASTI KOMPLIANCE – VZÁJEMNÁ VYLUČITELNOST KÓDŮ

Vzájemnou vylučitelnost kódů v obecné rovině zajišťuje kódovací schéma tím, že postupuje podle principu obrácené hierarchie, který dává přednost kódům na nižších úrovních. Kód (*LIB*) stojící na nejvyšší úrovni (úroveň 1 – obecná obchodní politika) pokrývá všechny výroky o komplianci s výjimkou těch, které odpovídají některému kódu na nižších úrovních (úrovně 2, 3, 4 nebo 5). Stejný princip se uplatňuje na nižších úrovních – výrok získává kód na dané úrovni pouze tehdy, pokud se neváže k nějakému kódu na nižší úrovni. Tento princip tedy znamená, že odkaz na určitou oblast kompliance odrážející se v kódu na nižší úrovni nemůže být současně kódován na úrovni vyšší. To zajišťuje vzájemnou vylučitelnost kódů. Například výrok o zemědělských subvencích se současně týká obecné liberalizace, netarifních překážek, subvencí a zemědělství. Teoreticky by tedy mohl být kódován s využitím více kódů (*LIB*, *TBAR*, *STEM*, *AG*). Nicméně princip obrácené hierarchie vede k tomu, že je kódován pouze jednou, a to na nejnižší úrovni (*AG*). Samozřejmě výrok, který obsahuje více tematických odkazů, může obdržet více než jeden kód.¹ Teoreticky lze výroku připsat pozitivní hodnotu u každého ze 14 možných tematických kódů, ale u každého kódu pouze jednou.

SPOLEHLIVOST KÓDOVACÍHO SCHÉMATU

Kódování provedli dva kodéři – dva autoři tohoto textu. Do kódování se nezapojili výzkumní asistenti, protože kódovací schéma je poměrně komplexní a kódování vyžaduje velkou míru znalostí multilaterálního obchodního režimu a jeho pravidel. Každý kodér nejprve samostatně kódoval výroky zaznamenané v zápisech z jednání TPRB v letech 2013 a 2014. Následně došlo k výpočtu spolehlivosti kodérů na základě a) procentuální shody kódování a b) náročnější takzvané Krippendorffovy alfy, která kontroluje rozsah shody mezi kodéry vyplývající z pouhé náhodnosti (Krippendorff 2004). Každé z těchto kritérií jsme posoudili na dvou úrovních – na úrovni všech výroků a na úrovni výroků o politikách.² Procentuální shoda dosahovala velmi vysoké úrovně 0,98 (všechny výroky) a 0,97 (výroky o politikách; viz Neuendorf 2002: 149). I náročnější Krippendorffova alfa dospěla k hodnotám, které se obecně považují za dostačující – 0,82 pro všechny výroky a 0,81 pro výroky o politikách (Krippendorff 2004: 241). Vysokou míru spolehlivosti si

zdůvodňujeme tím, že ke kódování nebyli využiti výzkumní asistenti, jejichž relativně nižší obeznámenost s daným tématem by mohla být problémem. Po zhodnocení spolehlivosti kodérů následovalo rozhodování o výběru správného kódu ve sporných případech na základě diskuse mezi oběma kodéry.

¹ Jak uvádí Krippendorff, „koncept proměnné s vzájemně vylučitelnými hodnotami neznamená, že obsahová analýza se omezuje na popis vyznačující se jedinou hodnotou, na přiřisování jedné a pouze jedné hodnoty zaznamenávané jednotky“ (Krippendorff 2004: 156).

² Druhá úroveň přistupuje ke spolehlivosti záměrně restriktivněji, a tedy náročněji. Vylučuje výroky, o jejichž charakteru by měla existovat výrazná apriorní shoda, tedy výroky zabývající se obecným ekonomickým prostředím nebo zahrnující obecné diplomatické formulace a fráze.

Literatura

- Krippendorff, Klaus (2004): *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Second edition, London: SAGE Publications.
- Neuendorf, Kimberly A. (2002): *The Content Analysis Guidebook*. London: SAGE Publications.

Poznámka

Tato on-line příloha shrnuje metodologii obsahové analýzy, která byla použita pro článek: Karlas, Jan – Parízek, Michal (2016): Aktivita členských států WTO v Mechanismu přezkoumávání obchodní politiky. Mezinárodní vztahy, Vol. 51, No. 2, s. 30–49.